

Ekonomisk hälsa bland unga vuxna i Halland

FORSKNINGSRAPPORT
2026/9

Henrik Levinsson
Emma Samuelsson

LF Forskningsstiftelse

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning.....	4
Växande oro och låga kunskaper – ungas privatekonomi under press.....	6
Metod och genomförande	10
Finansiell kunskap bland unga vuxna i Halland.....	12
Finansiell kunskap och privatekonomi.....	15
Finansiell kunskap, privatekonomi och psykisk hälsa.....	20
Diskussion och reflektion.....	23
Slutsatser och rekommendationer	26
Rekommenderad litteratur.....	28
Bilaga: Demografisk data över studiens deltagare.....	31

LF Forskningsstiftelse
106 50 Stockholm
Organisationsnummer: 802480–1576
LF.se/forskning

Länsförsäkringsgruppens Forsknings- och Utvecklingsfond, i dagligt tal LF Forskningsstiftelse, är en stiftelse som grundats och försörjs av Länsförsäkringar. Stiftelsen stödjer oberoende forskning vid svenska universitet, högskolor och forskningsinstitut. Forskningen ska bidra till en ökad ekonomisk, fysisk och social trygghet i samhället. Forskningsfinansiering är en av delarna i Länsförsäkringars engagemang för ett tryggt och livskraftigt lokalsamhälle.

Ekonomisk hälsa bland unga vuxna i Halland

Henrik Levinsson och Emma Samuelsson
© 2026 Författarna och LF Forskningsstiftelse

ISBN 978-91-991812-0-2

Förord

Under senare år har frågor om ekonomisk hälsa och konsumtionsbeteende bland unga vuxna uppmärksamats i ljuset av både förändrade levnadsvillkor och nya ekonomiska utmaningar. Förändringar i samhällsekonomin, såsom osäkerhet på arbetsmarknaden och ökade kostnader för boende och vardag, skapar nya förutsättningar för ungas privatekonomi. Samtidigt innebär digitalisering och en lättillgänglig låneemarknad att det idag är enklare att både ta krediter och fatta snabba konsumtionsbeslut.

Tidigare forskning har visat att många unga har brister i finansiell kunskap, vilket kan försvåra möjligheten att fatta medvetna och hållbara ekonomiska beslut. Dessutom påverkas köpbeteendet av digitala trender, sociala medier och olika ”köp nu, betala sen”-lösningar. Sammantaget innebär dessa förändringar att ungas ekonomiska situation är en komplex och aktuell fråga, som påverkar och speglar deras psykiska hälsa. Insatser inom utbildning och stöd behöver därför anpassas till de nya förutsättningarna i samhället och ta hänsyn till sambandet mellan ekonomisk och psykisk hälsa.

Syftet med denna rapport är att ge en mer fördjupad förståelse för hur privatekonomi, konsumtionsmönster och psykisk hälsa samspelar bland unga vuxna, med särskilt fokus på Hallands region. LF Forskningsstiftelse, som finansierar oberoende forskning vid svenska universitet, högskolor och forskningsinstitut, har anlitat docent Henrik Levinsson vid Lunds universitet för att genomföra studien som ligger till grund för rapporten. LF Halland, som en betydande lokal samhälls- och finansaktör, har samfinansierat projektet som en del av sitt samhällsansvar.

Rapporten visar att många unga i Halland har begränsad finansiell kunskap, vilket, i kombination med digitala köpbeteenden och förändrade samhällstrender, riskerar att leda till ökad ekonomisk utsatthet och stress. Resultaten understryker behovet av att tidigt stärka finansiell kunskap och utveckla stödinsatser för unga. Rapportens rekommendationer belyser vikten av att integrera privatekonomiska frågor i utbildningen, uppmuntra till öppna samtal om ekonomi samt skapa mer samordnade stödstrukturer. Sammantaget bidrar rapporten med ny kunskap om ungas ekonomiska situation i Halland och betonar betydelsen av gemensamt ansvar och samverkan mellan skola, samhälle och finansiella aktörer.

Rapporten förväntas utgöra ett konstruktivt underlag för skolor, myndigheter, vårdgivare, finansiella aktörer och andra samhällsaktörer i arbetet med att stärka ungas ekonomiska hälsa och förebygga ekonomisk utsatthet.

Ett varmt tack riktas till alla respondenter som deltog i enkäten och bidrog med sina insikter och erfarenheter – er medverkan har varit avgörande för studiens genomförande. Jag vill även tacka studiens författare för deras gedigna arbete samt Nikolina Bosson och Sofie Johansson från LF Halland för deras engagemang och värdefulla synpunkter. Ett särskilt tack går till Henrik Levinsson för det goda samarbetet under hela arbetets gång. Analys och slutsatser är författarnas egna.

Augusti 2026

Lia Antoniou

Forskningsledare Tankesmedjan
LF Forskningsstiftelse

Sammanfattning

I en tid med hög inflation, stigande energipriser och ökande ekonomiska klyftor är det särskilt angeläget att förstå ungas ekonomiska situation, då psykisk ohälsa också är utbredd. Unga vuxna har generellt lägre finansiell kunskap, vilket enligt tidigare studier kan leda till ekonomiska svårigheter, såsom problem att betala räkningar eller ökad användning av snabblån. I dagens digitala samhälle, där krediter är lättillgängliga och sociala medier påverkar ekonomiska beslut, blir finansiell kunskap en viktig skyddsfaktor för hållbar privatekonomi.

Rapporten undersöker ekonomisk hälsa hos unga vuxna i Halland, med fokus på finansiell kunskap, privatekonomisk situation och psykisk hälsa.

Data och metod

Studien bygger på en webbenkät som besvarades av 348 personer i åldern 18–29 år, samtliga bosatta i Halland. Datainsamlingen genomfördes under ett enskilt mätillfälle i december 2025 och baseras på självrapportering. Deltagarnas anonymitet och informerade samtycke säkerställdes.

Nyckelresultat

Finansiell kunskap

- Finansiell kunskap är generellt låg bland unga vuxna i Halland; endast var sjätte uppnår internationella kriterier för god kunskap.
- Inga tydliga könsskillnader finns i andelen med god finansiell kunskap, men fler kvinnor svarar fel eller väljer "vet ej".
- Finansiell kunskap är endast svagt kopplad till såväl utbildningsnivå som individers egen skattning av sin kunskap.

Privatekonomiska utmaningar

- Ekonomiska svårigheter är utbredda; många unga vuxna har återkommande problem med att betala räkningar, har tagit snabblån och har begränsad ekonomisk buffert.
- Individer med låg finansiell kunskap drabbas särskilt ofta av betalningsproblem och upplever också högre ekonomisk stress.

Psykisk ohälsa och kopplingar

- Kopplingarna mellan finansiell kunskap och symtom på depression och ångest samt ensamhet är svaga.
- Psykisk ohälsa och arbetslöshet är däremot centrala orsaker till att unga tar snabblån, och högre nivåer av psykisk ohälsa ses hos dem med ansträngd privatekonomi.

Stigma och tabun

- Det finns ett tydligt stigma kring att tala om ekonomiska problem och erfarenheter av snabblån, vilket kan försvåra öppenhet och möjligheten att söka stöd.

Slutsats

En låg finansiell kunskapsnivå bland unga vuxna i Halland har tydliga kopplingar till ekonomiska och psykosociala utfall, särskilt ekonomisk stress. Rapportens resultat understryker vikten av att finansiell kunskap beaktas som en central faktor för ungas ekonomiska hälsa, samtidigt som psykisk ohälsa och arbetslöshet också behöver tas i beaktande. Ökat sparande och buffert bland dem med hög finansiell kunskap visar på effektiva skyddsfaktorer. Resultaten betonar vikten av ett mer samlat och förebyggande arbete kring ekonomisk hälsa hos denna målgrupp. Ett helhetsgrepp med insatser från politiker, banker, skola, hälso- och sjukvård och anhöriga efterlyses för att stärka både ekonomisk och psykisk hälsa hos unga vuxna i regionen.

REKOMMENDATIONER

Med utgångspunkt i studiens resultat samt befintlig kunskap inom området rekommenderas:

Finansiell kunskap behöver stärkas i en digital och lättillgänglig lånemarknad

Finansiell kunskap bör ses som en grundläggande livsfärdighet och introduceras tidigt i utbildningen, med fokus på praktiska moment som sparande, lån och risker. Undervisningen bör även ta upp konsekvenser av skuldsättning och påverkan från digitala miljöer och sociala medier. Slutligen har banker en viktig roll i att uppmärksamma kunders finansiella kunskap och fortsatt göra noggranna kreditprovningar för att motverka överskuldsättning.

Tystnad kring ekonomi behöver brytas och ekonomisk sårbarhet fångas upp i tid

Det är viktigt att samtal om ekonomi normaliseras och att stigma kring ekonomiska svårigheter motverkas. Ekonomiska problem bör ses ur ett livsperspektiv där både arbetslöshet och psykisk ohälsa kan öka risken för skuldsättning. Tidig och lättillgänglig rådgivning samt samordnade stödinsatser behövs för att fånga upp ekonomisk sårbarhet i tid.

Ekonomisk och psykisk hälsa hänger nära samman

Ekonomisk och psykisk hälsa hänger nära ihop och behöver hanteras genom samordnade insatser. Ett stärkt samarbete mellan myndigheter, vård och ekonomisk rådgivning är viktigt för att unga ska få ett mer heltäckande stöd, där även attityder och psykisk ohälsa beaktas som riskfaktorer.

Växande oro och låga kunskaper – ungas privatekonomi under press

Ungas oro över den egna ekonomin har ökat i Sverige. De senaste åren har inflation, höga elpriser och ökande vardagskostnader urgröpt svenskarnas plånböcker och unga vuxna kan vara mer utsatta för detta då de generellt sett har lägre inkomst och mindre buffert. I en nyligen publicerad rapport uppger åtta av tio unga (18–29 år) att de känner oro eller dåligt samvete för sin privatekonomi, och upp till fyra av tio som bor kvar hemma anger ekonomiska skäl som orsak (Swedbank 2026).

Den ekonomiska oron tycks öka tydligt år för år där nästan var tredje svensk uppger sig vara mer orolig för sin privatekonomi i nuläget jämfört med för ett år sedan. Oron är mer utbredd hos unga kvinnor där varannan tillfrågad uppger oro för löpande hushållsutgifter (Sparbankernas Riksförbund, 2026). Samtidigt visar studier och rapporter att den finansiella kunskapen bland unga vuxna i Sverige är låg (Finansinspektionen, 2023; Finansinspektionen, 2025; Samuelsson et al. 2023). I en undersökning av Ung Privatekonomi (2025), omfattande drygt 16 000 gymnasieelever, uppgav 94 % att de vill ha mer privatekonomi i skolan. Behovet av stärkt undervisning i privatekonomi har även lyfts i politiska förslag (Anstrell, 2023).

Länsförsäkringars undersökning från februari 2026 visar på en otillräcklig ekonomisk buffert, där varannan svensk uppger att de har svårt eller inte klarar av att hantera en oförutsedd utgift på 25 000 kronor inom en vecka.¹ Det har dock skett en viss återhämtning jämfört med statistiken från 2023. Sannolikt är möjligheten att täcka en sådan oförutsedd utgift än lägre hos unga vuxna. Detta bör ses som en risk, eftersom det inte är osannolikt att en sådan kostnad uppstår. Om den gör det kan personen behöva ta ett snabblån för att kunna täcka kostnaden.

Parallellt med minskade ekonomiska marginaler har hushållens skulder ökat de senaste åren (Kronofogden, 2025), där en del utgörs av snabblån som är förknippade med förhöjd risk för betalningsproblem. Snabblån sticker ut i statistiken, där omkring en av tjugo låntagare får skulder hos Kronofogden, en högre andel än för andra typer av lån (Kronofogden, 2025). Rapporter från Kronofogden visar också att skulderna bland unga vuxna ökar, samtidigt som forskningen kan konstatera ett starkt samband mellan skuldsättning och psykisk ohälsa.

Finansiell kunskap

Finansiell kunskap (eller finansiell läskunnighet) handlar om individers kunskap om och förmåga att hantera sin privatekonomi, och ses som en viktig grund för att kunna fatta välgrundade ekonomiska beslut (Lusardi & Mitchell, 2011). Begreppet innefattar både kunskap, attityder och beteenden kopplade till ekonomi och ekonomiskt välmående. Finansiell kunskap är inte bara viktig för att kunna fatta välgrundade ekonomiska beslut, utan också en grundläggande färdighet för att hantera vardagen och livet i stort (OECD, 2013; OECD & OCDE, 2020).

¹ Länsförsäkringar. (2026). Varannan svensk har svårt att klara en oväntad utgift.
LF.se/privat/om-oss/press-media/pressmeddelanden/693390

När finansiell kunskap mäts används ofta "The Big Three", en kort enkät bestående av tre frågor utvecklade av Lusardi och Mitchell. Måttet används som en indikator på förståelse av centrala ekonomiska begrepp: inflation, ränta och riskspridning. Respondenter som svarar rätt på samtliga tre frågor klassificeras som att de uppvisar grundläggande finansiell kunskap, medan ett eller flera felaktiga svar, inklusive svaret "vet ej", klassificeras som en lägre nivå. Det bör betonas att måttet är en förenklad indikator som inte ger en fullständig bild av individers ekonomiska kompetens, men som samtidigt är användbart för att jämföra olika grupper i befolkningen. "The Big Three" är formulerade så här:

Fråga	Svarsalternativ
Inflation	
Anta att du hade 100 svenska kronor på ett sparkonto och räntan var 2 % per år. Efter 5 år, hur mycket tror du att du skulle ha på kontot om du lät pengarna växa?	a. Mer än 102 svenska kronor (korrekt svar) b. Exakt 102 svenska kronor c. Mindre än 102 svenska kronor d. Vet inte
Ränta	
Tänk dig att räntan på ditt sparkonto var 1 % per år och inflationen var 2 % per år. Efter 1 år, hur mycket skulle du kunna köpa för pengarna på det här kontot?	a. Mer än idag b. Exakt samma c. Mindre än idag (korrekt svar) d. Vet inte
Riskdiversifiering	
Är följande påstående sant eller falskt? "Att köpa aktier hos ett enskilt företag ger vanligtvis en säkrare avkastning än en aktiefond."	a. Sant b. Falskt (korrekt svar) c. Vet inte

Finansiell kunskap har i forskning kopplats till både privatekonomiskt beteende och socioekonomiska faktorer. Låg finansiell kunskap kan innebära sämre förståelse för ränta och kostnader kopplade till konsumtionslån, vilket kan öka risken för lån och betalningsproblem över tid. Finansiell kunskap kan därför fungera som en skyddsfaktor mot skuldsättning, medan låg kunskap kan utgöra en riskfaktor (Levinsson et al., 2025).

Studier visar flera samband och effekter kopplade till finansiell kunskap:

- Bättre förmåga att hantera skulder och ekonomiska risker
- Lägre risk för överskuldsättning
- Minskad benägenhet att ta snabbblån och andra högkostnadskrediter
- Minskad ekonomisk stress
- Bättre psykisk hälsa.

Studier visar även samband mellan finansiell kunskap och olika bakgrundsfaktorer:

- Kön, ålder, utbildningsnivå och inkomst
- Kvinnor har i genomsnitt lägre finansiell kunskap än män samt lägre tilltro till sin egen ekonomiska kunskap
- Kvinnor svarar oftare "vet ej" på frågor om finansiell kunskap.

En rapport från Finansinspektionen (2024) visar att var fjärde svensk vuxen har bristande kunskap om grundläggande ekonomiska begrepp. Samtidigt är svenskarnas finansiella kunskap relativt hög i ett internationellt perspektiv, där omkring 65–70 % av vuxna uppfyller minimikraven. Detta kan jämföras med cirka en tredjedel globalt och 55 % i G7-länder (Demertzis et al., 2024; Klapper & Lusardi, 2020; OECD, 2023).

Sverige utmärker sig dock när det gäller unga vuxna. I internationella jämförelser är Sverige ett av få länder där 18–29-åringar har lägre finansiell kunskap än äldre åldersgrupper (Finansinspektionen, 2023). I en rapport från Finansinspektionen (2025) framgår att endast omkring en tredjedel av unga vuxna känner sig tillräckligt kunniga för att förhandla om sin ränta med banken, och att strax under hälften upplever att de har tillräcklig kunskap för att hantera sitt sparande. I en studie fann Samuelsson med kollegor (2023) att endast 20 % av unga vuxna mellan 18 och 29 år svarade rätt på samtliga tre frågor och därmed uppfyllde minimikraven för finansiell kunskap. Samtidigt var det en jämförbar andel (cirka 20 %) som besvarade samtliga frågor felaktigt eller med "vet ej" vilket tyder på en mycket bristande förståelse för ekonomiska begrepp. I samma studie uppgav 24 % av unga mellan 18–29 år att de hade skulder från snabblån som bestått i över ett års tid. Autio et al. (2009) fann att snabblån togs av unga vuxna i alla inkomst- och sysselsättningsgrupper, men att de var särskilt vanliga bland låginkomsttagare, arbetslösa, personer i otrygga anställningsformer och ensamstående föräldrar. För många av de som tagit snabblån var det inte heller en engångsföreteelse; över hälften hade tagit lån fyra gånger eller fler. Larsson et al. (2016) fann att snabblån oftare togs av de som hade återkommande svårigheter med att betala räkningar.

Ökningen av privatpersoners skulder kan förstås i ljuset av ökad digitalisering, som har påverkat konsumtion och ekonomiska beslut (Gomber et al., 2017). Ny teknik har gjort snabblån mer lättillgängliga, samtidigt som riktad marknadsföring via sociala medier ökat exponeringen för krediterbudanden (Threadgold et al., 2025). Unga vuxna är särskilt exponerade för denna utveckling och samtidigt mer sårbara för skuldsättning (Birkeland & Vogt, 2024; Eriksson & Davidsson, 2025). Gruppen befinner sig ofta i en ekonomiskt osäker livsfas med lägre inkomster, lägre finansiell kunskap och mindre ekonomiska marginaler (Kim & Chatterjee, 2021; Oksanen et al., 2016; Samuelsson et al., 2023).

Tidigare nationell och internationell forskning visar att skuldsättning är kopplad till både fysisk och psykisk ohälsa, inklusive en ökad risk för suicid och suicidförsök (Levinsson et al., 2023; Turunen & Hiilamo, 2014; Richardson et al., 2013; Rojas, 2022; Sweet et al., 2013). Skuldsättning kan därför, mot bakgrund av dessa samband, ses som en folkhälsofråga snarare än enbart ett ekonomiskt problem (Sweet et al., 2013). Sambandet framstår som dubbelriktat, där psykisk ohälsa både kan öka risken för skuldsättning och samtidigt förvärras av ekonomiska problem. Frågan om vad som kommer först, ekonomiska svårigheter eller psykisk ohälsa, kan därmed inte besvaras entydigt inom forskningen, utan det handlar snarare om ett ömsesidigt förstärkande samband. Tillsammans kan dessa faktorer skapa negativa spiraler som riskerar att förvärras över tid. Studier visar att depressiva symtom kan leda till ökad skuldsättning, samtidigt som skulder i sig försämrar den psykiska hälsan (Gathergood, 2012a). Levinsson med kollegor (2026) visade i en nationell tvärsnittsstudie att konsumtionslåneskulder bland unga vuxna var kopplade till både ångest- och depressionssymtom. De fann även ett samband mellan skuldsättning och upplevd ensamhet.

Ovan beskrivs utmaningar kopplade till finansiell kunskap, privatekonomi och psykisk ohälsa, där det finns indikationer på ökande svårigheter inom samtliga områden, särskilt bland unga vuxna i takt med digitaliseringens ökade tillgänglighet till snabblån och krediter. Samtidigt utgör unga vuxna en potentiellt sårbar grupp som ofta har en mer ansträngd ekonomisk situation utifrån lägre inkomst och lägre nivå av besparingar. Ekonomiska svårigheter tidigt i livet utgör dessutom en riskfaktor för långvariga pengaproblem och unga vuxna kan även, utifrån låg finansiell kunskap, samt ett ej fullt utvecklat risk- och konsekvenstänk vara mer lättpåverkade av information som delas online och i sociala medier, exempelvis av så kallade "finfluencers". Vidare kartläggning och analys framstår därför som viktig för att på sikt stärka den ekonomiska hälsan. Detta för att minska oönskade konsekvenser såsom skuldsättning, ekonomisk stress, psykisk ohälsa samt försämrade livschanser.

Mot denna bakgrund syftar rapporten till att kartlägga finansiell kunskap bland unga vuxna i Halland och belysa sambandet mellan deras kunskapsnivå, privatekonomiska situation och psykiska hälsa.

Om rapporten

Rapporten är uppdelad i tre delar. Den första belyser nivån av finansiell kunskap bland unga vuxna i Halland och deras förståelse för grundläggande finansiella begrepp och situationer. Den andra fokuserar på hur denna kunskap tar sig uttryck i privatekonomi och konsumtionsbeteende i vardagen. Den tredje undersöker sambandet mellan finansiell kunskap, privatekonomisk situation och psykisk hälsa, med fokus på hur kunskapsnivån hänger samman med ekonomiskt och psykiskt välbefinnande.

Ekonomiska och psykologiska variabler studeras tillsammans för att öka förståelsen för hur de hänger ihop och hur olika faktorer kan bidra till att förebygga ekonomisk och psykisk ohälsa. Särskilt analyseras om finansiell kunskap kan utgöra en skyddande faktor genom att vara associerad med lägre förekomst av privatekonomiska svårigheter, såsom snabblån, betalningsproblem och ärenden hos Kronofogden, samt lägre nivåer av psykisk ohälsa, exempelvis ekonomisk stress och symtom på depression och ångest.

Metod och genomförande

Denna studie bygger på en enkätundersökning som omfattar flera olika områden; demografiska frågor, attityder till snabblån, privatekonomisk situation, finansiell kunskap, psykisk ohälsa, upplevd ekonomisk stress, sparande och pension, köpbeteende och sociala medier. Datainsamlingen genomfördes via en webbpanel i december 2025 av Origo AB. Enkätmetoden gör det möjligt att samla in självrapporterade uppgifter på ett tidseffektivt sätt och fånga upp erfarenheter och upplevelser som inte alltid syns i offentliga data. Urvalet har tagits fram med kvoter för ålder, kön och geografisk spridning. Det betyder att man har försökt få med en "bra blandning" av unga vuxna, så att inte en viss grupp (till exempel bara kvinnor, bara en åldersgrupp eller bara en del av Halland) dominerar resultaten.

För att säkerställa datakvalitet har olika kontroller genomförts, där bland annat uppenbart inkonsekventa svar, mycket snabba svarstider samt så kallade "raka svarsmönster" har exkluderats. Data-materialet innehåller inget bortfall. Totalt omfattar materialet 348 svarande. En mer detaljerad beskrivning av deltagarna finns i bilaga.

Analys

Analysen av datamaterialet har genomförts i flera steg. Först har frekvenser och fördelningar använts för att beskriva hur deltagarna har svarat. Därefter har samband mellan variabler undersökts för att belysa hur finansiell kunskap hänger ihop med faktorer som privatekonomisk situation och psykisk hälsa. Vidare har skillnader mellan grupper analyserats, exempelvis mellan kön, privatekonomisk situation och mått på psykisk hälsa. Statistiska tester har använts för att pröva om skillnader och samband är signifikanta.

Det bör också betonas att analyserna visar samband mellan variabler, men de kan inte användas för att dra slutsatser om orsak och verkan. Även om två faktorer samvarierar går det inte att avgöra vad som påverkar vad, eller om sambandet beror på en tredje bakomliggande faktor. Ett vanligt sätt att beskriva detta är "hönan och ägget": vi kan se att något hänger ihop, men inte säkert vilket som kommer först eller driver utvecklingen. Eftersom studien är en tvärsnittsundersökning (en undersökning där data samlas in vid ett enda tillfälle) beskriver resultaten hur situationen ser ut vid en given tidpunkt, snarare än hur den utvecklas över tid för samma individer.

Samtidigt är sambandsanalyser mycket värdefulla eftersom de kan visa mönster och samband i ett större datamaterial. De ger en viktig grund för att förstå hur olika faktorer hänger ihop och kan bidra till att identifiera områden som är särskilt relevanta att studera vidare. Forskningen inom området är samtidigt fortfarande begränsad, särskilt när det gäller hur finansiell kunskap samvarierar med psykisk ohälsa. Detta gör området både aktuellt och viktigt att studera vidare. En tydlig styrka i denna kartläggning är därför att den samlar finansiell kunskap, psykiska och sociala variabler i ett gemensamt ramverk, vilket ger en mer helhetsorienterad bild av dessa samband.

Analysen bygger på samtliga inkomna svar, men urvalet är samtidigt begränsat och det går därför inte att säkerställa att det är representativt för alla unga vuxna i Halland. Resultaten bör därför tolkas med viss försiktighet. Det finns även en risk för selektionsbias (att vissa typer av personer i större utsträckning än andra väljer att delta), eftersom de svarande är rekryterade via en webbpanel. Det innebär att urvalet inte nödvändigtvis fångar hela variationen i populationen när det gäller socio-demografiska grupper. Samtidigt innebär denna urvalsstrategi att studien fångar viktiga perspektiv från en relevant del av gruppen unga vuxna.

Etik

Studien har utformats och genomförts med särskild hänsyn till etiska aspekter i datainsamlingen. Enkäten innehöll frågor om känsliga områden såsom hälsa, ekonomi och skulder. Deltagandet var anonymt och frivilligt, och respondenterna gav sitt informerade samtycke innan de besvarade enkäten. I informationsbrevet informerades deltagarna om att vissa frågor kunde upplevas som känsliga och att de när som helst kunde avbryta sitt deltagande. För att hantera eventuell oro eller utsatthet fanns även hänvisningar till hälso- och sjukvården för personer som mår psykiskt dåligt samt till kommunal budget- och skuldrådgivning för personer med ekonomiska svårigheter eller skuldsättning. Dessa hänvisningar återupprepades även i slutet av enkäten.

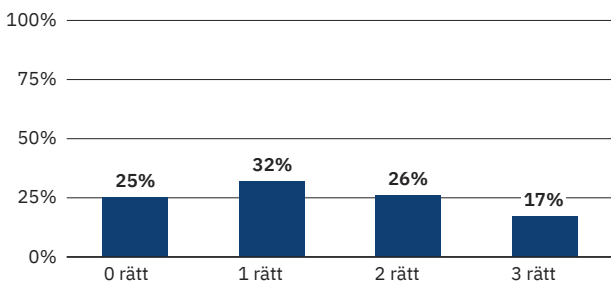
Finansiell kunskap bland unga vuxna i Halland

Faktisk finansiell kunskap

En tidigare studie av Samuelsson et al. (2023) visar att ungefär en femtedel av deltagarna uppvisade finansiell kunskap, definierat som att de svarade rätt på samtliga grundläggande frågor, medan drygt en femtedel svarade fel på alla. Samma studie visade att en större andel män svarade alla rätt och att kvinnor uppvisade en större osäkerhet i sina svar. Lägst kunskap sågs på frågan gällande inflation där endast var tredje uppgav rätt svar. Det framkom även vissa åldersskillnader där de äldre hade något högre finansiell kunskap och utbildningsnivå spelade viss roll. På frågan om riskdiversifiering valde nästan hälften av kvinnorna att besvara frågan med "vet ej" vilket sannolikt ger uttryck för både låg kunskap och utbredd osäkerhet. Det ska även noteras att den frågan hade färre svarsalternativ än de andra två frågorna.

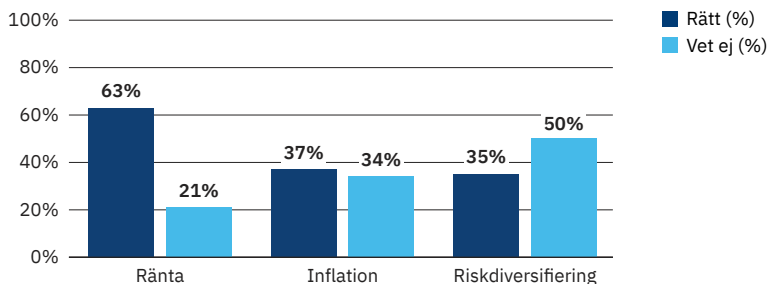
Resultaten från Halland visar ett liknande men något mer nyanserat mönster (se figur 1). Där hade 17 % av urvalet finansiell kunskap, medan 25 % svarade fel på samtliga frågor. Vidare valde 15 % av deltagarna att svara "vet ej" på alla frågor, vilket kan indikera osäkerhet eller bristande kunskap. Samtidigt framgår att 40 % aldrig använde svarsalternativet "vet ej", vilket tyder på att en stor andel av de svarande i stället gjorde aktiva val även när de kan ha varit osäkra.

Figur 1. Fördelning av antal rätt på "The Big Three"

En analys av de enskilda frågorna visar tydliga skillnader i deltagarnas kunskapsnivå beroende på område (se figur 2). Frågan om ränta har högst andel korrekta svar, där 63 % svarar rätt, vilket tyder på att detta är det mest välkända begreppet bland de svarande. Kunskapen om inflation är betydligt lägre, med 37 % rätt svar, medan riskdiversifiering är det område där lägst andel, 35 %, svarar korrekt. Sammantaget indikerar resultaten hos de svarande att förståelsen för finansiella begrepp som inflation och riskdiversifiering är begränsad i jämförelse med kunskapen om ränta.

Figur 2. Andel deltagare som besvarat de enskilda frågorna på "The Big Three" med korrekt svar eller "vet ej"

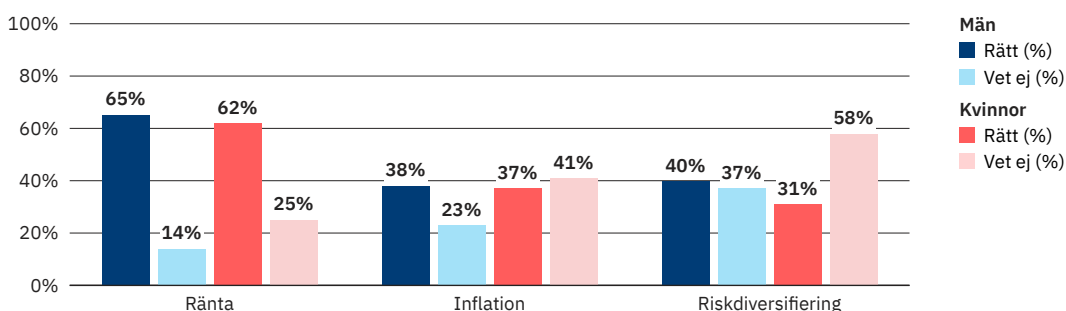
Finansiell kunskap visar ett statistiskt signifikant men svagt samband med utbildningsnivå, medan ingen tydlig koppling kan observeras till vare sig ålder eller inkomst.

Könsskillnader i finansiell kunskap

Resultaten visar små könsskillnader i finansiell kunskap och svarsmönster. Andelen som har alla rätt är relativt lik mellan könen, med 18 % bland män och 16 % bland kvinnor. Däremot framträder en tydligare skillnad bland de som svarar alla fel, där 65 % är kvinnor. När det gäller användningen av svarsalternativet "vet ej" är kvinnor generellt mer benägna att använda det, och 19 % av kvinnorna svarar "vet ej" på samtliga tre frågor jämfört med 8 % av männen. Även sett till minst ett "vet ej"-svar finns det en skillnad, där 69 % av kvinnorna och 47 % av männen någon gång väljer detta alternativ. Detta kan tyda på att kvinnor i högre grad markerar osäkerhet, medan män i större utsträckning tenderar att svara även när de är osäkra. Detta stöds i så fall av tidigare forskning som visar att män generellt har en större diskrepans mellan självskattad och faktisk finansiell kunskap.

Figur 3 nedan, med resultat över de specifika Big Three-frågorna, visar både kunskapsskillnader mellan könen och tydliga skillnader i osäkerhet. För frågan om ränta svarar 65 % av männen och 62 % av kvinnorna rätt, medan andelen som svarar "vet ej" är lägre bland män (14 %) än bland kvinnor (25 %). För inflation är resultaten mycket likartade vad gäller korrekta svar, med 38 % för män och 37 % för kvinnor. Däremot är osäkerheten större bland kvinnor, där 41 % svarar "vet ej" jämfört med 23 % av männen. Den största skillnaden framträder i frågan om riskdiversifiering, där 40 % av männen svarar rätt jämfört med 31 % av kvinnorna. Samtidigt är andelen "vet ej"-svar betydligt högre bland kvinnor (58 %) än bland män (37 %), vilket indikerar att denna fråga upplevs som särskilt svår, framför allt bland kvinnliga respondenter.

Figur 3. Könsskillnader i andelen korrekta svar och "vet ej"-svar på de tre kunskapsfrågorna

Självskattad finansiell kunskap

Innan deltagarna besvarade de tre frågorna som mäter finansiell kunskap fick de skatta sin egen kunskap om privatekonomi genom påståendet "Jag har god kunskap om hur man hanterar min privatekonomi". Svaren gavs på en skala från 1 (instämmer inte alls) till 7 (instämmer helt och hållet). Resultatet visar att den upplevda kunskapen ligger på en medelnivå i urvalet ($M=4,7$). Kvinnor skattar sin kunskap något högre än män. Utbildning tycks spela roll där de med högre utbildning även har skattat sin finansiella kunskap som högre. Störst skillnad ses mellan de som ej avslutat grundskolan (3,77) och de som har examen från universitet eller högskola (5,39).

Det finns inget signifikant samband mellan antalet gånger deltagarna har svarat "vet ej" och självskattad kunskap vilket tyder på att de som besvarat frågorna med "vet ej" inte tydligt påverkas av sin egen osäkerhet när de skattar sin kunskap kring privatekonomi. Det skulle även kunna tolkas som att de som besvarar frågor med "vet ej" är något tveksamma kring rätt svar men inte helt okunniga.

Det finns ett svagt samband mellan faktisk och självskattad finansiell kunskap. Det innebär att den faktiska kunskapen skiljer sig från deltagarnas egna upplevelser och detta kan i sin tur göra att man under- eller överskattar sin faktiska förmåga. Detta skulle i sin tur kunna påverka hur man hanterar sin privatekonomi och exempelvis vilka ekonomiska risker man tar i samband med sparande, snabb-lån och pension. Jämfört med personer med lägre finansiell kunskap har de med finansiell kunskap skattat sig själva nästan en poäng högre (5,43 respektive 4,52). De som hade samtliga fel skattade sig ytterligare något lägre (4,48).

Sammanfattning

Sammantaget ses en låg finansiell kunskap bland vuxna i Halland men siffran är dock ungefär likvärdig med den nationella nivån. Många, främst kvinnor, visar osäkerhet och väljer svarsalternativet "vet ej".

- Demografiska skillnader ses till viss del gällande utbildning där individer med högre utbildning i högre grad har finansiell kunskap.
- Den självskattade finansiella kunskapen visar på en högre nivå av tilltro till egen förmåga jämfört med den faktiska kunskapen. Här syns vissa skillnader utifrån kön och utbildningsnivå.
- Även om sambandet mellan faktisk och självskattad finansiell kunskap är relativt svagt statistiskt, skiljer sig självskattningen med nästan en hel poäng mellan personer med högre och lägre finansiell kunskap.

Finansiell kunskap och privatekonomi

I följande kapitel redovisas hur finansiell kunskap, eller snarare låg kunskap, kommer till uttryck i respondenternas privatekonomiska situation. Nivån av finansiell kunskap visar sig på olika sätt vad gäller exempelvis ekonomiska problem, sparande, skulder och attityder. Här redovisas också resultat gällande respondenternas attityder till snabblån, konsumtionsbeteende i sociala medier och shoppingproblem. Kapitlet avslutas med att titta närmare på de med lägst kunskapsnivå (inga rätt) och hur deras privatekonomiska situation ser ut.

Ekonomiska problem i vardagen

Respondenterna tillfrågades om de haft återkommande problem med att betala räkningar under de senaste 12 månaderna samt om de bedömer att de kommer att ha problem de kommande två månaderna. Närmare en tredjedel uppger att de haft återkommande svårigheter att betala räkningar och nästan var fjärde respondent tror att de kommer ha sådana problem de närmaste två månaderna. Bland de med låg finansiell kunskap har fler haft problem det senaste året men det finns ingen tydlig skillnad gällande de kommande två månaderna. Fyra av tio uppger att de kan klara en oförutsedd utgift på 10 000 kronor, där personer med låg finansiell kunskap i lägre grad upplever att de har denna ekonomiska beredskap. Samtidigt rapporterar gruppen en tydligt högre nivå av ekonomisk stress.

Sparande

När det gäller sparande utmärker sig investeringssparkonto (ISK) tydligt. Närmare en tredjedel använder ISK, och användningen är betydligt högre bland personer med finansiell kunskap. Detta pekar på att finansiell kunskap hänger nära samman med mer avancerade sparformer och en högre benägenhet att ta del av aktie- och fondmarknaden. Ingen tydlig könsskillnad kan urskiljas. Samtidigt använder tre av fyra sparkonto, vilket gör det till den vanligaste sparformen inom gruppen. Här är skillnaden i finansiell kunskap relativt liten, vilket tyder på att sparkonto fungerar som en bred och tillgänglig basprodukt. Drygt var femte har ett privat pensionssparande. Även detta är något vanligare bland personer med finansiell kunskap, men skillnaderna är små.

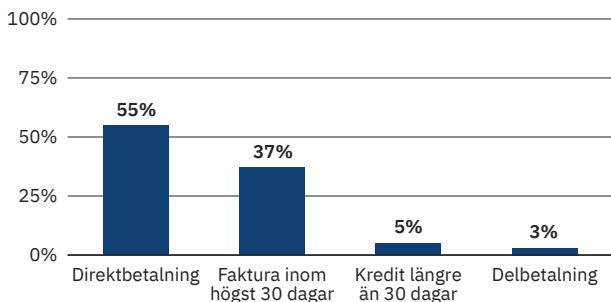
Ser man till sparbeteendet i stort uppger nästan var fjärde att de haft ett fast månadssparande på 1 000 kronor eller mindre det senaste året, samtidigt som drygt var fjärde inte haft något månads-sparande alls. Detta indikerar att en betydande andel av de svarande har ett begränsat eller oregelbundet sparande. Drygt var tionde saknar helt sparande. Inom denna grupp är personer med begränsad finansiell kunskap tydligt överrepresenterade, vilket pekar på en mer ekonomiskt sårbar grupp med svagare finansiell motståndskraft, även om sambandet inte är statistiskt säkerställt.

Skulder

Det finns ett samband mellan finansiell kunskap och förekomsten av privata skulder i den närmaste omgivningen där det är dubbelt så vanligt att personer med låg finansiell kunskap uppger att de har privata skulder till personer i sin omgivning jämfört med personer med finansiell kunskap. Förekomsten av privata skulder i hela stickprovet är relativt hög, där 33 % uppger detta.

Vid onlineköp föredrar en majoritet av de svarande direktbetalning, vilket uppges av 55 % (se figur 4). Samtidigt väljer 37 % att betala via faktura med betalning inom högst 30 dagar. En mindre andel uppger att de oftast betalar på kredit med längre återbetalningstid än 30 dagar eller använder delbetalning. Sammantaget visar resultaten att omedelbara betalningsalternativ dominerar, men att uppskjutna betalningslösningar ("köp nu, betala sen") också har en tydlig närvaro i konsumenternas köpbeteende online.

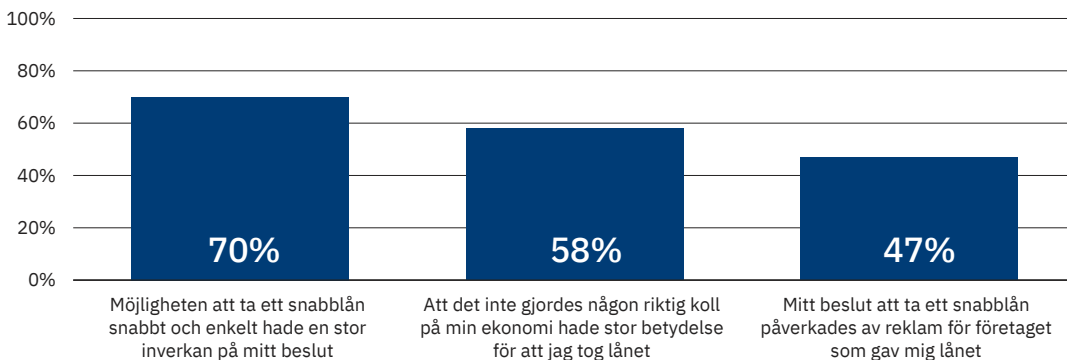
Figur 4. Hur respondenter föredrar att betala vid onlineköp

När resultaten bryts ned utifrån finansiell kunskap framträder vissa skillnader. Direktbetalning är vanligare bland personer med finansiell kunskap, medan faktura med betalning inom 30 dagar används i högre utsträckning bland personer med låg finansiell kunskap. Samtidigt är mönstret i stort likartat mellan grupperna där direktbetalning dominerar i båda, medan kortfristiga fakturalösningar utgör ett vanligt komplement. Användningen av längre krediter och delbetalning är låg oavsett kunskapsnivå. Resultaten bör dock tolkas mot bakgrund av att andelen personer med finansiell kunskap i urvalet är relativt låg.

Var femte respondent (71 personer) uppger att de har skulder i form av snabblån som togs för minst ett år sedan. Skillnaderna mellan personer med och utan finansiell kunskap är små och inga tydliga skillnader kan observeras. Bland de som tagit snabblån uppger drygt var tredje att de inte undersökte villkoren innan lånet togs, och av de som faktiskt undersökte villkoren uppgav var femte att de inte förstod dem. Resultaten visar att snabbhet och enkelhet var den viktigaste faktorn vid beslutet om snabblån. Även bristande kontroll av den egna privatekonomin samt reklam från långivare hade betydande påverkan (se figur 5).

Figur 5. Andel som bekräftar att påverkansfaktorer inverkat på beslutet att ta snabblån

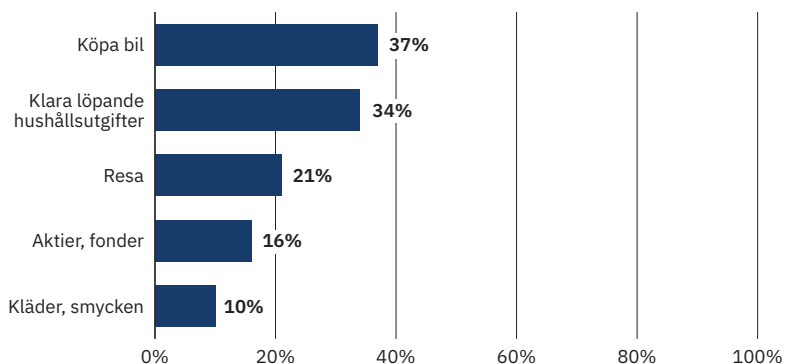

I undersökningen uppger 50 av 348 respondenter (14 %) att de för närvarande har ett ärende hos Kronofogden. Gruppen består av 27 män och 23 kvinnor. Ytterligare 5 % uppger att de inte vet om de har ett sådant ärende. Resultaten visar att endast en mycket liten andel av dessa individer uppvisar finansiell kunskap enligt studiens definition. Detta indikerar att kunskapsnivån i gruppen är begränsad, men resultaten bör såklart tolkas med hänsyn till hur finansiell kunskap har definierats i undersökningen. När det gäller skuldernas sammansättning är snabblån den vanligaste typen (40 %), följt av konsumtionsrelaterade skulder (32 %) och studielån från CSN (20 %). Därutöver förekommer även andra typer av skulder i mindre omfattning, såsom skulder kopplade till brott eller skadestånd, fordonsrelaterade skulder samt skatteskulder.

Attityder till snabblån

Vad gäller attityder till att ta snabblån för olika ändamål är det vanligast att kunna tänka sig att ta snabblån för bilköp och löpande hushållsutgifter (se figur 6). Samtidigt framkommer flera viktiga skillnader mellan olika grupper. Personer med låg finansiell kunskap har betydligt mer positiva attityder än personer med finansiell kunskap. Män är i genomsnitt också mer positiva, och det framträder ett tydligt samband mellan attityder och faktisk förekomst av snabblån, där personer med mer positiva attityder i högre utsträckning också har snabblåneskulder sedan mer än ett år tillbaka.

Figur 6. Översikt av ändamål deltagarna kan tänka sig att ta snabblån för

Sociala medier

I undersökningen har tre olika beteendemönster kopplade till privatekonomi i sociala medier identifierats. Dessa mönster har inte förbestämts, utan har tagits fram genom statistiska analyser av enkätsvaren för att se vilka påståenden som tenderar att höra samman.

DE TRE BETEENDEMÖNSTREN

Sociala medier som informationskälla

Exempel:

” Jag ser sociala medier som ett verktyg för att öka min ekonomiska kunskap och förmåga.

Social jämförelse och konsumtionspåverka

Exempel:

” Jag känner press att hålla jämna steg med andras konsumtion och livsstil på sociala medier.

Impulsivitet i sociala medier

Exempel:

” Jag har påverkats av sociala medier att ta ekonomiska risker som jag annars inte skulle ha tagit.

När det gäller skillnader i finansiell kunskap i relation till privatekonomiska beteenden i sociala medier visar analysen överlag små skillnader mellan grupperna. Personer med finansiell kunskap uppvisar något större benägenhet att använda sociala medier som informationskälla inför ekonomiska beslut. Denna skillnad är statistiskt signifikant, men liten i omfattning. För social jämförelse och impulsivitet syns däremot inga statistiskt signifikanta skillnader mellan grupperna. Sammantaget tyder resultaten på att finansiell kunskap i denna studie främst har ett svagt samband med informationssökande beteende, medan övriga beteenden i sociala medier inte tycks skilja sig beroende på kunskapsnivå.

Shoppingproblem, impulsivitet och finansiell kunskap

I enkäten används också ett vanligt mätverktyg som undersöker problematiskt shoppingbeteende. Det består av sju påståenden om köpbeteende som deltagarna får ta ställning till. Exempel är: "Jag tänker hela tiden på att köpa saker" och "Jag handlar så mycket att det går ut över mitt välmående". Högre poäng indikerar ett mer problematiskt shoppingbeteende. Personer med låg finansiell kunskap skattar generellt högre på skalan för shoppingproblem än personer med finansiell kunskap. Shoppingproblem är även tydligt kopplat till både sociala jämförelser i sociala medier och impulsivitet i sociala medier, vilka i sin tur hänger samman med konsumtionsbeteende och privatekonomiska beslut. Dessa samband kvarstår även när hänsyn tas till ålder, kön och utbildning. Sammantaget kan resultaten indikera att sociala medier kan spela en roll i hur konsumtionsmönster formas och upprätthålls, särskilt bland individer med lägre finansiell kunskap.

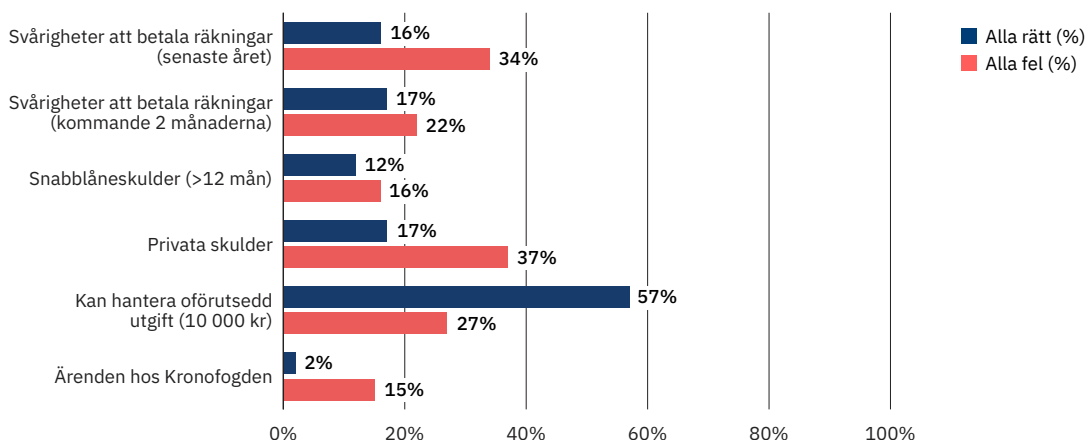
Shoppingproblem kan även vara kopplat till impulsiva köpbeslut, exempelvis efter att ha tagit del av reklam för en produkt. Resultaten visar att individer med låg finansiell kunskap skattar högre på en annan skala för impulsivt köpbeteende än individer med finansiell kunskap, där en högre poäng indikerar mer impulsivitet. Det tycks även finnas skillnader i impulsivt köpbeteende beroende på privatekonomisk situation där de som har haft svårigheter att betala räkningarna det senaste året, samt tror sig ha sådana problem de kommande två månaderna, skattar tydligt högre på impulsivt köpbeteende. Liknande gäller för de som har skulder i form av snabblån samt de som har privata skulder jämfört med de som inte har snabblån eller privata skulder. Däremot finns det ingen tydlig skillnad i impulsivt köpbeteende hos de som har respektive inte har ärenden hos Kronofogden.

Privatekonomisk situation för individer med lägst finansiell kunskap

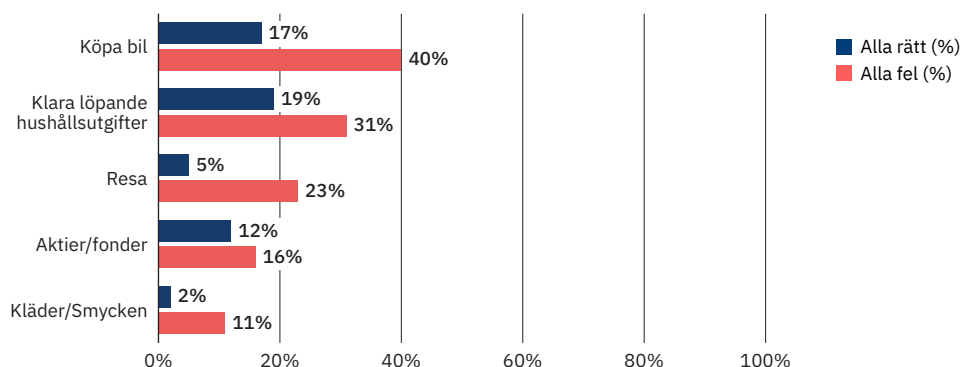
Som en fördjupning av ovanstående statistik och analyser gällande finansiell kunskap och privatekonomi redovisas här analyser för den del av stickprovet som har besvarat samtliga frågor i The Big Three felaktigt (inklusive "vet ej"). Gruppen utgör cirka en fjärdedel av samtliga deltagare och beskriver extremvärdena i fördelningen (se figur 7a–c). Här framkommer en svårare privatekonomisk situation, framförallt i jämförelse med de som svarat alla rätt och således har finansiell kunskap. Fler än var tredje uppger att de haft återkommande problem med att betala räkningar under de senaste 12 månaderna och drygt var femte bedömer att de kommer att ha problem de kommande två månaderna. Endast en dryg fjärdedel av respondenterna uppger att de kan klara en oförutsedd utgift på 10 000 kronor och fler än en av tre har privata skulder till närstående. Var sjunde har ett ärende hos Kronofogden. Av de som tagit snabblån (16 %) svarar var tredje att de inte undersökte villkoren för lånet. Av de som undersökte villkoren uppger var tredje att de inte förstod dem. Nästan 8 av 10 uppger att möjligheten att ta ett sådant lån snabbt och enkelt hade stor inverkan på beslutet.

Som tidigare nämnts tycks attityder till snabblån ha en inverkan på att faktiskt ha tagit ett sådant lån. Resultaten visar på att så många som 4 av 10 av de med alla fel kan tänka sig att ta snabblån för att finansiera ett bilköp, nästan var tredje kan göra det för att finansiera löpande hushållsutgifter och knappt var fjärde för att finansiera en resa. Dessa siffror kan jämföras med de som har finansiell kunskap där omkring var sjätte kan tänka sig ta snabblån för att finansiera bilköp, knappt var femte för att finansiera löpande hushållsutgifter och endast 5 % för semesterresa.

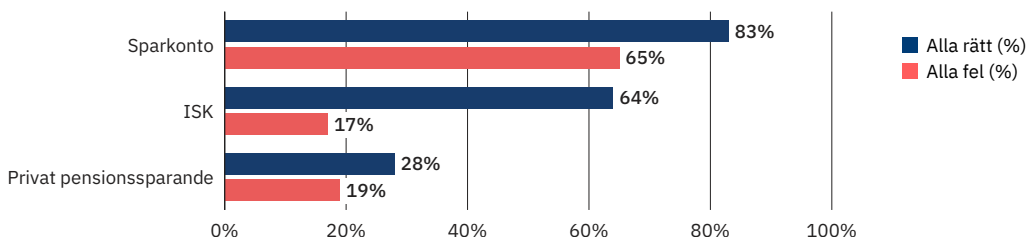
Figur 7a. Privatekonomiska nyckeltal för gruppen med alla fel respektive alla rätt på "The Big Three"

Figur 7b. Ändamål deltagarna med alla fel respektive alla rätt på "The Big Three" kan tänka sig att ta snabblån för

Figur 7c. Sparformer bland de med alla fel respektive alla rätt på "The Big Three"

Sammanfattning

Finansiell kunskap hänger nära samman med den privatekonomiska vardagen. Resultaten visar att högre finansiell kunskap är kopplad till flera centrala privatekonomiska utfall och konsumtionsrelaterade beteenden.

Ekonomisk sårbarhet framstår som relativt utbredd och tar sig uttryck i både begränsade ekonomiska marginaler och en högre benägenhet att låna. En betydande andel saknar ekonomisk buffert för oförutsedda utgifter och många uppger begränsat eller inget sparande. Samtidigt är det relativt vanligt att kunna tänka sig att ta snabblån även för löpande hushållsutgifter. Resultaten tyder därmed på att ekonomisk sårbarhet inte enbart handlar om skuldsättning, utan också om små ekonomiska marginaler i vardagen.

Finansiell kunskap har begränsad koppling till faktisk förekomst av snabblåneskulder, men tydligare samband med attityder till snabblån. Samtidigt är impulsivitet och sociala jämförelser i sociala medier kopplade till konsumtionsbeteenden och shoppingproblematik, vilket indikerar att ekonomiska beslut formas i ett samspel mellan kunskap, digitala miljöer och sociala faktorer.

Finansiell kunskap, privatekonomi och psykisk hälsa

I följande kapitel redovisas hur finansiell kunskap och privatekonomiska problem relaterar till psykisk hälsa. Detta gäller områden som ekonomisk stress, depressiva symtom, ångest/oro och upplevd ensamhet. Nedan presenteras också analyser som handlar om hjälpsökande och öppenhet kring privatekonomi, exempelvis om huruvida man berättar för andra om sina privatekonomiska problem.

Ekonomisk stress, psykisk ohälsa och upplevd ensamhet

Med ekonomisk stress menas hur respondenternas privatekonomiska situation påverkar deras psykiska mående och om den skapar en oro som inverkar negativt i vardagen. Analyserna visar att personer med låg finansiell kunskap upplever en högre nivå av ekonomisk stress jämfört med de som har finansiell kunskap. De som uppger att de har skulder i form av snabbblån sedan mer än ett år sedan uppvisar en tydligt högre nivå av ekonomisk stress och det finns även en betydande skillnad i stress utifrån om man har haft ekonomiska svårigheter det senaste året eller tror att sådana svårigheter väntar de närmaste två månaderna. Nivån av upplevd ekonomisk stress är också högre bland de som har privata skulder till personer i sin omgivning.

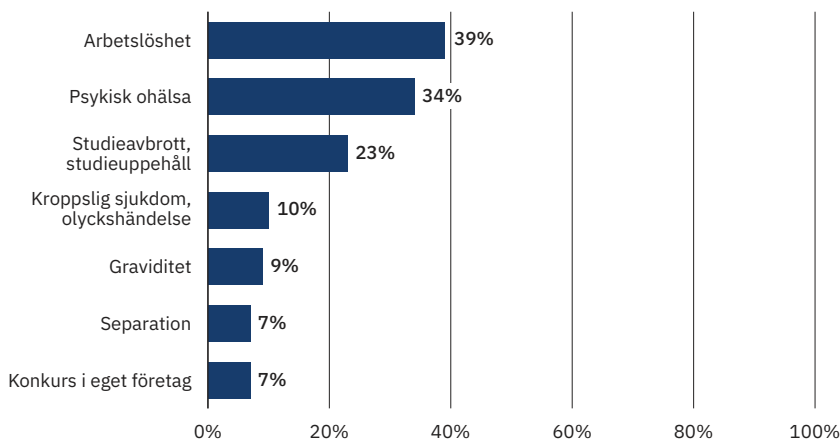
Det finns inga tydliga skillnader i de tre utfallen depressiva symtom, ångest/oro eller upplevd ensamhet utifrån nivå av finansiell kunskap. Däremot framträder ett konsekvent mönster kopplat till ekonomiska problem: personer med snabblåneskulder rapporterar högre nivåer av samtliga tre utfall. Samma mönster återfinns bland de som haft ekonomiska svårigheter det senaste året samt bland de som förväntar sig ekonomiska svårigheter de kommande två månaderna. Även privata skulder till närstående är associerade med högre nivåer av depressiva symtom, ångest/oro och ensamhet. Skillnaderna är särskilt tydliga i den grupp som förväntar sig ekonomiska svårigheter framåt i tiden.

I undersökningen fick respondenterna också frågan om de blivit diagnostiserade med någon psykiatrisk diagnos och i sådana fall vilken. Det var frivilligt att svara och man hade också möjlighet att ange fler diagnoser utöver den huvudsakliga diagnosen. Det fanns inget krav på att diagnosen skulle ha satts av läkare eller krävde någon form av behandling. Bland de med finansiell kunskap uppgav knappt var femte att de lever med en psykiatrisk diagnos, medan var tredje med låg finansiell kunskap uppgav att de lever med en psykiatrisk diagnos. Bland de med lägst finansiell kunskap (inga rätt) var siffran ytterligare något högre. De vanligaste diagnoserna som uppgavs var depression, ångestsyndrom och ADHD.

Det finns även ett tydligt samband mellan ekonomiska svårigheter och förekomst av psykiatrisk diagnos. Personer som uppger att de har en psykiatrisk diagnos har oftare återkommande problem med att betala räkningar och förväntar sig i högre utsträckning framtida betalningssvårigheter. Även privata skulder till närstående är associerade med en högre förekomst av psykiatrisk diagnos i urvalet där fler än hälften av de som uppgett psykiatrisk diagnos har privata skulder vilket kan jämföras med färre än en fjärdedel som ej uppgett psykiatrisk diagnos. Ingen association mellan förekomst av snabblån och psykiatrisk diagnos kan observeras.

Bland de 71 personer som uppger att de har snabblåneskulder finns ingen tydlig koppling till nivå av finansiell kunskap. Däremot är det värt att notera att över en tredjedel uppger psykisk ohälsa som en kritisk livshändelse som ledde fram till att man tog ett snabblån. Den mest förekommande kritiska händelsen är arbetslöshet, där närmare 40% uppger detta och mer än var femte uppger studieavbrott eller studieuppehåll som en avgörande händelse. Andra anledningar som rapporteras, men i lägre utsträckning, är kroppslig sjukdom eller olyckshändelse, graviditet, separation och konkurs i eget företag (se figur 8).

Figur 8. Översikt kritiska livshändelser som lett fram till snabblån

Bland personer med skulder hos Kronofogden framträder en tydlig bild. De upplever signifikant högre nivåer av ekonomisk stress, depressiva symtom, ångestsymtom och ensamhet, och använder i högre grad undvikandebeteenden. Mer än hälften (54 %) av de med ärenden hos Kronofogden uppger att de har en psykiatrisk diagnos, jämfört med 31 % i hela urvalet. Som tidigare redovisats är den finansiella kunskapen i denna grupp generellt låg.

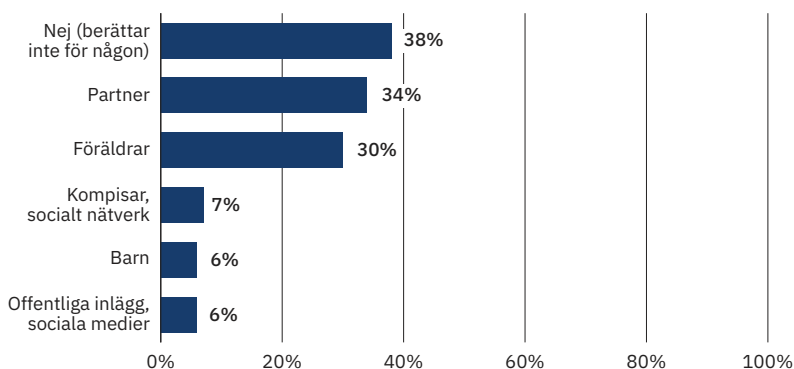
Hjälsökande och öppenhet kring privatekonomi

I föreliggande undersökning uppger fyra av fem respondenter att de har någon i sin närhet att prata med om sin privatekonomi. Bland respondenter med finansiell kunskap har 93 % någon att prata med, varav 58 % har pratat om sin privatekonomi med någon i sin närhet. Motsvarande andelar bland de med låg finansiell kunskap är 77 % respektive 39 %.

Närmare var tionde uppger att de har sökt stöd hos Budget- och skuldrådgivningen, medan var fjärde har tagit hjälp av närstående. Personer med finansiell kunskap har i något lägre omfattning sökt stöd, vilket skulle kunna bero på att denna grupp har färre privatekonomiska svårigheter. Bland de som inte har sökt något stöd alls uppger så många som var femte att de inte har någon i sin närhet att prata med om sin privatekonomi. En närmare analys av denna grupp visar att de skattar sin kunskap om privatekonomi lägre, har lägre finansiell kunskap och använder problemfokuserad coping i mindre utsträckning jämfört med dem som uppger att de har någon att prata med. Skillnaderna mellan grupperna är statistiskt signifikanta.

Huruvida man berättar om sina snabblåneskulder varierar. En betydande andel (38 %) uppger att de inte berättar för någon alls, medan endast 7 % berättar för sina vänner. Drygt var tredje uppger att de berättar för sin partner och en liknande andel för sina föräldrar (se figur 9).

Figur 9. Översikt av vem deltagarna berättar för om sina snabblåneskulder

Sammanfattning

Finansiell kunskap hänger främst ihop med lägre grad av ekonomisk stress, medan sambandet med psykisk ohälsa är svagare och mindre tydligt.

Ekonomiska problem hänger ihop med psykisk ohälsa, i linje med tidigare forskning som visar tydliga samband. Personer med ekonomiska svårigheter rapporterar genomgående högre nivåer av ekonomisk stress, ångest, depressiva symtom och ensamhet.

I den mest belastade gruppen, personer med ärenden hos Kronofogden, är finansiell kunskap generellt låg, samtidigt som nivåerna av undvikandebeteenden och psykisk ohälsa är särskilt höga. I denna grupp uppger också en större andel psykiatrisk diagnos, vilket kan tyda på en sammantagen sårbarhet där ekonomiska och psykiska problem samvarierar på ett tydligt sätt.

Social och psykologisk sårbarhet samspelar med ekonomiska förhållanden. En betydande andel berättar inte för någon om sina skulder, och de som saknar någon att prata med uppvisar lägre finansiell kunskap och mindre problemlösande beteenden. Vanliga bakomliggande faktorer till snabblån är livshändelser som arbetslöshet och psykisk ohälsa.

Diskussion och reflektion

Den finansiella kunskapen bland unga vuxna är generellt låg i urvalet, vilket ligger i linje med tidigare forskning och rapporter både i Sverige och internationellt. Resultaten visar att finansiell kunskap har samband med olika privatekonomiska utfall, ekonomisk stress och psykosociala faktorer, vilket understryker att finansiell kunskap är en viktig pusselbit för ekonomisk hälsa. Samtidigt utgör finansiell kunskap endast en del av förklaringen till dessa utfall. Det finns flera omständigheter i livet som individen själv har begränsade möjligheter att påverka, men som ändå kan få stor betydelse för både ekonomi och psykiskt mående. Kritiska livshändelser som arbetslöshet, kroppslig sjukdom eller psykisk ohälsa kan exempelvis bidra till att individer tar snabblån för att hantera en pressad ekonomisk situation. I den föreliggande undersökningen uppger en betydande andel psykisk ohälsa som en bidragande orsak till att de tagit snabblån.

Finansiell kunskap kan bidra till mer välgrundade ekonomiska beslut och ökad ekonomisk trygghet i de delar av ekonomin som individen själv kan påverka. Det kan i sin tur minska ekonomisk stress, motverka överskuldssättning och stärka förutsättningarna för en långsiktigt hållbar privatekonomi. På en bredare nivå kan finansiell kunskap även bidra till ökad finansiell delaktighet och inkludering, både i samhället och på finansmarknaden. Flera undersökningar visar exempelvis att många svenskar har stora delar av sitt sparande på sparkonton i stället för att placera pengarna, vilket kan tyda på osäkerhet kring investeringar och finansiella produkter samt påverka framtida avkastning negativt. Nyligen publicerade rapporter (Sparbankernas Riksförbund, 2026; Swedbank 2026). visar dessutom att många unga vuxna känner oro för sin privatekonomi. Mot denna bakgrund framstår finansiell kunskap som en viktig faktor i arbetet med att stärka ekonomisk trygghet och minska upplevd ekonomisk stress.

I rapporten från Ung Privatekonomi (2025) uppger över 90 % av gymnasieeleverna att de vill ha mer undervisning i privatekonomi i skolan. Sammantaget pekar resultaten i denna undersökning på ett tydligt behov av att stärka den ekonomiska kunskapen bland unga och att integrera privatekonomi mer systematiskt i utbildningen. Det understryker också vikten av att ta ungas egna perspektiv på allvar vid utformningen av framtida insatser, både inom utbildningssystemet och i bredare samhälls-satsningar. Samtidigt märks ett växande intresse bland unga för privatekonomiska frågor, bland annat kring fondsparande. Flera pågående initiativ i samhället syftar till att stärka ungas ekonomiska förutsättningar. Frågor kring privatekonomi tycks därmed ha fått ökad aktualitet.

Det framträder inga tydliga könsskillnader i självskattad kunskap om privatekonomi i urvalet. Detta skiljer sig från tidigare studier, där män ofta skattar sin kunskap högre än kvinnor (Allgood & Walstad, 2016; Bucher-Koenen et al., 2017). Inte heller när det gäller faktisk kunskap, mätt genom Big Three-frågorna, framträder några tydliga könsskillnader i andelen som svarar rätt på samtliga frågor och därmed kan anses ha finansiell kunskap. Även detta avviker från delar av tidigare nationell och internationell forskning, där kvinnor generellt uppvisar lägre nivåer av finansiell kunskap än män. Däremot framgår att kvinnor i högre utsträckning antingen svarar fel på samtliga frågor eller anger att de är osäkra på sina svar. Detta ligger i linje med tidigare studier som pekar på skillnader i ekonomiskt självförtroende snarare än faktisk kunskap. Internationell forskning har dessutom visat att könsskillnader i finansiell kunskap minskar när svarsalternativet ”vet ej” tas bort, vilket skulle kunna tyda på att kvinnor i högre grad underskattar sin egen kunskap även i det aktuella urvalet.

Endast var fjärde respondent uppger att de skulle klara en oförutsedd utgift på 10 000 kronor utan att behöva ta ett lån eller göra andra stora ekonomiska uppoffringar. Detta är en oroande låg nivå och ligger dessutom i linje med liknande statistik på nationell nivå. En så begränsad ekonomisk buffert

kan innebära en risk i vardagen, eftersom oväntade händelser såsom behov av sjukvård, sjukskrivning, arbetslöshet, bostadsproblem eller andra oförutsedda kostnader kan bli svåra att hantera. I sådana situationer kan behov uppstå av snabba lån eller liknande lösningar som ger snabb tillgång till pengar, men ofta med ogynnsamma villkor, exempelvis genom en hög effektiv ränta.

Att det inte framträder några tydliga skillnader i finansiell kunskap mellan personer med och utan snabblåneskulder väcker en intressant diskussion om tillgänglighet och normalisering. En möjlig tolkning är att snabblån i dag är mycket lättillgängliga och ofta bara ett klick bort, vilket kan göra dem till ett mer närvarande alternativ i ekonomiskt pressade situationer. Det kan i sin tur bidra till en normalisering där beslutet att ta ett snabblån inte enbart påverkas av individens kunskapsnivå, utan också av den ekonomiska situationen och den omedelbara tillgången till lånet. En annan möjlig förklaring är att små ekonomiska marginaler gör att individer upplever sig behöva täcka akuta ekonomiska behov med hjälp av snabblån, trots kännedom om ogynnsamma villkor. Det är också möjligt att vissa beslut att ta snabblån fattas impulsivt och utan närmare eftertanke, särskilt i situationer präglade av ekonomisk stress eller tidspress.

Resultaten indikerar samtidigt att finansiell kunskap hänger samman med attityder till snabblån, där lägre kunskap är kopplad till en högre acceptans för snabblån. Detta kan tyda på en ökad exponering för riskfyllda lånebeslut bland grupper med lägre finansiell förståelse, vilket är relevant ur ett kredit- och konsumentskyddsperspektiv. Både finansiell kunskap och hur kreditprodukter är utformade kan påverka ekonomiskt beteende.

Vidare visar resultaten att högre poäng på shoppingskalan är kopplade till sociala jämförelser och impulsivitet i användningen av sociala medier. Detta kan indikera att sociala medier påverkar ekonomiska beslut och konsumtionsvanor, särskilt genom social påverkan och mer impulsiva beteenden i beslutsögonblicket. Samtidigt framgår att högre poäng på shoppingskalan även är associerade med lägre finansiell kunskap. Resultaten pekar på ett behov av ökad förståelse för hur sociala medier kan inverka på ekonomiska beslut och konsumtionsrelaterade beteenden, vilket understryker vikten av fortsatt forskning inom området.

Ett viktigt fynd är att en betydande andel uppger att de inte har någon att prata med om sin privatekonomi. Detta hänger samman med lägre finansiell kunskap och mindre användning av problemfokuserade strategier. Samtidigt framgår att många inte berättar för andra om sina snabblåneskulder. En betydande andel väljer att hålla sin ekonomiska situation för sig själv vilket riskerar att bygga upp en samhällsbild där ekonomiska svårigheter blir tabu eller skamfylldt att diskutera med närstående. Detta kan i sin tur utgöra ytterligare en riskfaktor för individer med ekonomiska problem.

Resultaten visar att ekonomisk hälsa inte alltid diskuteras öppet i samband med ekonomiska svårigheter, trots att den har stor betydelse för individens välmående. Det finns därför skäl att stärka samtalet om privatekonomi i olika sammanhang, exempelvis i vardagen, hemmet, skolan och vården. Här kan även finansiella aktörer, i synnerhet banker, ha en betydande roll. En mer öppen dialog kan bidra till att minska stigma, öka kunskap och underlätta att i tid våga söka stöd vid ekonomiska svårigheter. På sikt kan ett mer öppet samtalsklimat stärka den ekonomiska hälsan i befolkningen och bidra till ökad ekonomisk trygghet. En stabil ekonomisk trygghet över tid framstår som central för välmående och kan minska risken för överskuldsättning, ekonomisk stress och psykisk ohälsa. I detta sammanhang bör det samtidigt noteras att undersökningen inte särskiljer mellan ekonomisk stress kopplad till den egna privatekonomin och stress relaterad till det bredare ekonomiska läget i samhället. Vidare har inga frågor ställts om i vilken utsträckning ekonomi diskuteras inom hushållet eller med andra närstående, vilket innebär att viktiga sociala och kontextuella dimensioner inte fångas i materialet. Dessa aspekter hade varit värdefulla att inkludera i framtida studier för att ge en mer heltäckande bild av ungas ekonomiska hälsa.

Föreliggande undersökning ligger i stor utsträckning i linje med tidigare forskning som visar ett tydligt samband mellan privatekonomi och psykisk hälsa, även om resultaten bör tolkas med viss försiktighet med hänsyn till det begränsade urvalet. Resultaten visar att ärenden hos Kronofogden är kopplade till lägre finansiell kunskap och sämre psykisk hälsa, och tidigare studier visar att skuldsättning generellt är associerad med både psykisk och fysisk ohälsa.

Samtidigt framgår att unga vuxna ofta har begränsade kunskaper om privatekonomi och att många upplever oro kring sin ekonomiska situation. Skuldsättning kan få långtgående konsekvenser, inte bara för hälsan utan även genom att begränsa möjligheter på bostads- och arbetsmarknaden samt tillgången till det finansiella systemet. I förlängningen kan detta påverka möjligheten att förverkliga framtidsplaner.

Låg finansiell kunskap är tydligt relaterad till ekonomisk stress där den senare kan ses som en "brygga" mellan individens privatekonomiska situation och psykisk hälsa. Samtidigt ses även ett samband mellan ekonomisk stress och skulder i form av snabblån samt både tidigare och framtida svårigheter att betala räkningarna. Trots att resultatet inte visar på tydliga skillnader mellan låg finansiell kunskap och symtom på depression och ångest så kan ekonomisk stress utgöra en riskfaktor som över tid kan ha negativa implikationer för det övriga psykiska välmåendet. Depressions- och ångestsymtom samt psykiatrisk diagnos förekommer i högre grad bland individer med en mer ansträngd ekonomisk situation, vilket indikerar behov av både preventiva och samtidiga insatser för denna grupp.

Sammantaget framkommer en tydlig koppling mellan ekonomiska problem och psykisk hälsa hos unga vuxna vilket är i linje med tidigare rapporter som visar på en hög nivå av oro och stress kring privatekonomi. Det kan därför vara viktigt att i större utsträckning uppmärksamma båda perspektiven i mötet med individen, exempelvis genom att integrera frågor om psykisk hälsa i ekonomiska sammanhang och ekonomiska frågor i kontakter inom vården.

En central fråga gäller sambandet mellan ekonomiska problem och psykisk ohälsa, det vill säga om ekonomiska svårigheter leder till psykisk ohälsa eller om psykisk ohälsa bidrar till ekonomiska problem. Troligen rör det sig om ett dubbelriktat samband där de två faktorerna förstärker varandra. Detta kan skapa negativa spiraler som riskerar att förvärras över tid, vilket understryker vikten av tidiga insatser.

Insatser som budget- och skuldrådgivning kan spela en viktig roll, liksom stärkt samverkan mellan olika stödfunktioner. Psykisk ohälsa som leder till sjukskrivning kan få direkta ekonomiska konsekvenser, samtidigt som ekonomisk stress i sig kan påverka den psykiska hälsan negativt. Tillsammans riskerar dessa faktorer att förstärka varandra i en ond cirkel. Det är av stor vikt att tidigt fånga upp individer i riskzonen, eftersom situationen kan förvärras snabbt. Utan tidiga insatser ökar risken för ekonomisk och social sårbarhet, vilket i förlängningen kan bidra till både utanförskap och ensamhet.

Slutsatser och rekommendationer

Rekommendationerna har tagits fram med utgångspunkt i studiens resultat, tidigare forskning samt relevanta rapporter inom området. Finansiell kunskap framstår som en viktig skyddsfaktor för ekonomisk hälsa, samtidigt som unga själva efterfrågar mer utbildning i privatekonomi. Detta bör ses som en motiverande faktor för samhället i stort att integrera privatekonomi i såväl skolundervisning som i dialogen med yngre närstående. I en tid då snabblån och andra digitala kreditlösningar är mer lättillgängliga än någonsin ställs krav på ett starkt konsumentskydd. Detta är extra tydligt i en kontext där sociala medier och digitala miljöer hänger samman med konsumtionsbeteenden och ekonomiska beslut.

Rekommendationerna riktas till unga vuxna, banker och andra kreditgivare, skola, vård samt beslutsfattare på politisk nivå. Syftet är att bidra med kunskap som kan stödja ett mer förebyggande och långsiktigt hållbart arbete med ekonomisk hälsa. Hänsyn har tagits till både individnära och strukturella perspektiv.

Finansiell kunskap behöver stärkas i en digital och lättillgänglig lånemarknad

- Finansiell kunskap bör ses som en grundläggande livsfärdighet och utvecklas tidigt i utbildningssystemet. Undervisning i privatekonomi bör introduceras tidigt, då insatser i gymnasiet kan komma för sent för att påverka etablerade ekonomiska beteenden.
- Undervisningen bör fokusera på praktiska moment såsom buffertsparande, lån, ränta, risker och vardagsekonomi, inklusive konsekvenser av skuldsättning och ”köp nu, betala sen”-lösningar.
- Samtal om privatekonomi bör uppmuntras i flera olika kontexter för att sänka trösklar och normalisera ekonomiska diskussioner.
- Kunskap om digitaliseringens och sociala mediers koppling till konsumtion och impulsköp bör stärkas, exempelvis genom undervisning i ekonomi och digital kompetens.
- Synen på sparande bör stärkas så att det uppfattas som mer attraktivt i relation till konsumtion och fokus bör ligga på såväl långsiktig ekonomisk trygghet som mer specifikt målsparande.
- I bankernas kundrelationer bör frågor om privatekonomisk kunskap uppmärksammas i större utsträckning, samtidigt som kreditprövning och bedömning av återbetalningsförmåga fortsatt är centralt för att motverka överskuldsättning.

Tystnad kring ekonomi behöver brytas och ekonomisk sårbarhet fångas upp i tid

- Samtal om privatekonomi bör uppmuntras för att minska stigma och tabu kring ekonomiska svårigheter.
- Ekonomiska problem bör förstås i ett livsperspektiv där kritiska livshändelser som arbetslöshet och psykisk ohälsa kan leda till att individer tar snabblån.
- Ekonomiska samtal bör i högre grad normaliseras, i linje med hur psykisk och fysisk hälsa diskuteras i dag.
- Arbetet med tidig identifiering av individer i riskzonen för skuldsättning hos Kronofogden bör stärkas.
- Mer proaktiva och lättillgängliga stödinsatser bör utvecklas vid livshändelser som arbetslöshet eller psykisk ohälsa, exempelvis i form av tidig ekonomisk rådgivning och samordnat stöd.
- Ekonomisk och psykisk hälsa hänger nära samman
- Ekonomisk och psykisk hälsa är tätt sammankopplade och ömsesidigt förstärkande. Kopplingen mellan ekonomiskt och psykosocialt stöd bör stärkas genom ökad samverkan mellan vård, budget- och skuldrådgivning och andra aktörer.

Ekonomiskt och psykosocialt stöd bör i högre grad samordnas i mer integrerade och lättillgängliga insatser.

- Samverkan mellan myndigheter, kommunal budget- och skuldrådgivning och vårdinsatser bör utvecklas för ett mer sammanhållet stöd.
- Vid kontakt med unga i ekonomiska sammanhang bör även attityder, status och psykisk ohälsa beaktas som möjliga riskfaktorer för ekonomisk sårbarhet.

REKOMMENDERAD LITTERATUR

1. Allgood, S. & Walstad, W.B. (2016), The effects of perceived and actual financial literacy on financial behaviors. *Economic Inquiry* 54(1), 675–697.
2. Angrisani, M., Burke, J., Lusardi, A. & Mottola, G. (2023). The evolution of financial literacy over time and its predictive power for financial outcomes: evidence from longitudinal data. *Journal of Pension Economics and Finance*, 22(4), 640–657.
3. Anstrell, A. (2023). Privatekonomi i skolan (Motion 2023/24:2318). Sveriges riksdag. riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/privatekonomi-i-skolan_hb022318/
4. Autio, M., Wilska, T.-A., Kaartinen, R., & Lähteenmaa, J. (2009). The use of small instant loans among young adults: a gateway to a consumer insolvency? *International Journal of Consumer Studies*, 33(4), 407–415.
5. Birkeland, B.M. & Vogt, C. K. (2024). Young Debt in a Life-Course Context: Young People's Ways into and out of Debt in Norway. *Nordic Welfare Research*, 9(3), 238–251.
6. Bucher-Koenen, T., Lusardi, A., Alessie, R., & van Rooij, M. (2017). How Financially Literate Are Women? An Overview and New Insights. *Journal of Consumer Affairs*, 51(2), 255–283.
7. Demertzis, M., Mejino-López, J., & Moffat, L. L. (2024). The state of financial knowledge in the European Union: A new survey. *Journal of Financial Literacy and Wellbeing*, 2, 38–62.
8. Eriksson, E., & Davidsson, T. (2025). Stuck in a neither/nor. The impact of over-indebtedness on young people's entry into adulthood. *Journal of Youth Studies*, 1–17.
9. Finansinspektionen. (2023). Sverige topp tio i finansiell förmåga. fi.se/sv/publicerat/nyheter/2023/sverige-topp-tio-i-finansiell-formaga2/
10. Finansinspektionen. (2024). FI's work with financial literacy. fi.se/contentassets/31963a808af0412aae65ab636269f547/report-fis-work-with-financial-literacy.pdf
11. Finansinspektionen. (2025). Spel från FI och Riksbanken ska öka ungas förståelse för privatekonomi. fi.se/sv/publicerat/nyheter/2025/spel-fran-fi-och-riksbanken-ska-oka-ungas-forstaelse-for-privatekonomi/
12. Gathergood, J. (2012a). Debt and depression: Causal links and social norm effects. *The Economic Journal*, 122(563), 1094–1114.
13. Gathergood, J. (2012b). Self-control, financial literacy and consumer over-indebtedness. *Journal of Economic Psychology*, 33(3), 590–602.
14. Gomber, P., Koch, J.A., & Siering, M. (2017). Digital Finance and FinTech: current research and future research directions. *Journal of Business Economics*, 87(5), 537–580.
15. Guan, N., Guariglia, A., Moore, P., & Al-Janabi, H. (2024). Financial Literacy and Mental Health: Empirical Evidence from China. *Applied health economics and health policy*, 22(6), 833–847.
16. Kim, J., & Chatterjee, S. (2021). Financial debt and mental health of young adults. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 32(2), 187–201.
17. Klapper, L., & Lusardi, A. (2020). Financial literacy and financial resilience: Evidence from around the world. *Financial Management*, 49, 589–614.
18. Kronofogden. (2025). Skulderna hos Kronofogden ökar snabbt. kronofogden.se/om-kronofogden/nyheter-och-press/pressmeddelande/2025-01-27-skulderna-hos-kronofogden-okar-snabbt
19. Larsson, S., Svensson, L., & Carlsson, H. (2016). Digital Consumption and Over-Indebtedness Among Young Adults in Sweden. *LUii reports*, 3.
20. Levinsson, H., Probert-Lindström, S., Holmgren, R., Nilsson Sundström, E., & Ahlström, R. (2023). Suicidal behaviour in over-indebted individuals: a cross-sectional study in Sweden. *Nordic journal of psychiatry*, 77(7), 669–675.

21. Levinsson, H., Samuelsson, E., Nehlin, A. B., & Erlandsson, S. P. (2026). No Loan Comes Without a Price: Financial Literacy, Mental Health, and Consumer Loan Use Among Young Adults in Sweden. *Behavioral Sciences*, 16(3), 318.
22. Levinsson, H., Santérus, L., & Samuelsson, E. (2025). Between Knowledge and Strategy: A Cross-Sectional Study on Financial Literacy, Coping, Consumer Loans, and Payment Preferences Among Young Adults in Sweden. *Behavioral Sciences*, 15(11), 1522.
23. Lusardi, A. (2019). Financial literacy and the need for financial education: Evidence and implications. *Swiss Journal of Economics and Statistics*, 155(1), 1–8.
24. Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2011). Financial literacy around the world: An overview. *Journal of Pension Economics and Finance*, 10(4), 497–508.
25. Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2017). How ordinary consumers make complex economic decisions: Financial literacy and retirement readiness. *Quarterly Journal of Finance*, 7(3).
26. Lusardi, A., Mitchell, O. S., & Curto, V. (2010). Financial literacy among the young. *Journal of Consumer Affairs*, 44, 358–380.
27. Lusardi, A., & Streeter, J. (2023). Financial literacy and financial well-being: Evidence from the US. *Journal of Financial Literacy and Wellbeing*, 1, 169–198.
28. Länsförsäkringar. (2026). Varannan svensk har svårt att klara en oväntad utgift. Länsförsäkringar. [LF.se/privat/om-oss/press-media/pressmeddelanden/693390](https://www.lf.se/privat/om-oss/press-media/pressmeddelanden/693390)
29. Martin, T., Sam, J. K., & Gibson, P. (2021). Financial literacy to prevent poor borrowing choices. *Financial Services Review*, 29(4), 293–314.
30. OECD. (2013). PISA 2012 assessment and analytical framework. In PISA. OECD Publishing.
31. OECD. (2023). OECD/INFE 2023 international survey of adult financial literacy (OECD Business and Finance Policy Papers, No. 39). OECD Publishing.
32. OECD & OCDE. (2020). PISA 2018 results (volume IV): Are students smart about money? Éditions OCDE/OECD Publishing.
33. Oksanen, A., Aaltonen, M., & Rantala, K. (2016). Debt problems and life transitions: A register-based panel study of Finnish young people. *Journal of Youth Studies*, 19(9), 1184–1203.
34. Richardson, T., Elliott, P., & Roberts, R. (2013). The relationship between personal unsecured debt and mental and physical health: a systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology review*, 33(8), 1148–1162.
35. Rojas Y. (2022). Financial indebtedness and suicide: A 1-year follow-up study of a population registered at the Swedish Enforcement Authority. *The International Journal of Social Psychiatry*, 68(7), 1445–1453.
36. Samuelsson, E., Levinsson, H., & Ahlström, R. (2023). Financial literacy, personal financial situation, and mental health among young adults in Sweden. *Journal of Financial Literacy and Wellbeing*, 1(3), 541–564.
37. Santini, F. D. O., Ladeira, W. J., Mette, F. M. B., & Ponchio, M. C. (2019). The antecedents and consequences of financial literacy: A meta-analysis. *International Journal of Bank Marketing*, 37(6), 1462–1479.
38. Sparbankernas Riksförbund. (2026). Tre av tio svenskar mer oroliga för ekonomin – varannan ung kvinna pressas av kostnader. sparbankerna.se/press/nyheter/publika-nyheter/2026-05-05-tre-av-tio-svenskar-mer-oroliga-for-ekonomin---varannan-ung-kvinna-pressas-av-kostnader.html
39. Swedbank. (2026). Unga vuxnas oro för privatekonomin ökar. swedbank-aktiellt.se/2026/mars/unga_vuxnas_oro_for_privatekonomin_okar.csp
40. Sweet, E., Nandi, A., Adam, E. K., & McDade, T. W. (2013). The high price of debt: household financial debt and its impact on mental and physical health. *Social Science & Medicine*, 91, 94.

41. Threadgold, S., Shannon, B., Haro, A., Cook, J., Davies, K., Coffey, J. & Burrows, R. (2025). Buy Now, Pay Later technologies and the gamification of debt in the financial lives of young people. *Journal of Cultural Economy*, 18(1), 52–67.
42. Turunen, E., & Hiilamo, H. (2014). Health effects of indebtedness: a systematic review. *BMC Public Health*, 14, 489.
43. Ung Privatekonomi. (2025). Skolan borde lära om aktier och fonder enligt eleverna. ungprivatekonomi.se/blogg/pressmeddelande-skolan-borde-lara-om-aktier-och-fonder-enligt-eleverna

Författare

Henrik Levinsson är lektor och docent vid Lunds universitet, med inriktning mot skuldsättning och psykisk ohälsa.

Emma Samuelsson är legitimerad psykolog med inriktning mot barn och ungdomars psykiska hälsa, för närvarande verksam inom Region Halland.

Henrik Levinsson

henrik.levinsson@psy.lu.se

Emma Samuelsson

Rapporten är ett resultat av det av LF Forskningsstiftelse finansierade projektet "Ekonomisk hälsa bland unga vuxna i Halland".

Demografisk data över studiens deltagare

(N = 348)

Variabel	M (SD)	Min–Max
Ålder	22,6(3,45)	18–29

Variabel	Antal	Andel (%)
Kön		
Man	141	40,5
Kvinna	203	58,3
Annan	4	1,1
Kommun		
Falkenberg	35	10,1
Halmstad	158	45,4
Hylte	14	4,0
Kungsbacka	58	16,7
Laholm	25	7,2
Varberg	52	14,9
Vill ej uppge	6	1,7
Boendeform		
Ensam med barn	16	4,6
Ensam utan barn	74	21,3
Med partner + barn	41	11,8
Med partner utan barn	71	20,4
Med föräldrar	130	37,4
Med vänner	16	4,6
Civilstånd		
Gift, sambo, särbo	141	40,5
Ogift, ensamstående	182	52,3
Annat	25	7,2
Utbildning		
Ingen utbildning	26	7,5
Grundskola	30	8,6
Gymnasium	204	58,6
Högskola pågående	55	15,8
Högskola examen	33	9,5

Variabel	Antal	Andel (%)
Bostadstyp		
Villa/radhus	43	12,4
Bostadsrätt	36	10,3
Hyreslägenhet	175	50,3
Inneboende	10	2,9
Hos föräldrar	80	23,0
Studentboende	4	1,1
Månadsinkomst		
<10 000 kr	80	23,0
10–19 999 kr	90	25,9
20–29 999 kr	84	24,1
30–39 999 kr	54	15,5
40–49 999 kr	22	6,3
50–59 999 kr	9	2,6
60–69 999 kr	2	0,6
≥70 000 kr	7	2,0
Sysselsättning		
Heltid/deltid	158	45,4
Egenföretagare	10	2,9
Studerar	117	33,6
Arbetsökande	34	9,8
Sjuk/ersättning	22	6,3
Ej sysselsatt	7	2,0

LF Forskningsstiftelse stödjer oberoende forskning vid svenska universitet, högskolor och forskningsinstitut. Forskningsfinansiering är en av delarna i Länsförsäkringars engagemang för ett tryggt och livskraftigt lokalsamhälle.

[LF.se/forskning](https://lf.se/forskning)

